

Sygn. akt I ACa 590/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lipca 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Paweł Rygiel
Sędziowie:	SSA Sławomir Jamróg (spr.) SSA Józef Wąsik
Protokolant:	st. sekr. sądowy Paulina Klaja

po rozpoznaniu w dniu 10 lipca 2020 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa Skarbu Państwa – Nadleśniczego Nadleśnictwa B.

przeciwko (...) S.A. w K.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 21 lutego 2019 r. sygn. akt I C 1518/18

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że nadaje mu treść:

„I. zasądza od (...) S.A. w K. na rzecz Skarbu Państwa - Nadleśniczego Nadleśnictwa B. kwotę 408.446,65 zł (czterysta osiem tysięcy czterysta czterdzieści sześć złotych sześćdziesiąt pięć groszy) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w wysokości:

- od kwoty 416.586,63 zł od dnia 4 kwietnia 2018r. do dnia 10 kwietnia 2018r.,

- od kwoty 408.629,43 zł od dnia 11 kwietnia 2018r. do dnia 17 kwietnia 2018r.,

- od kwoty 408.446,65 zł od dnia 18 kwietnia 2018r. do dnia zapłaty;

II. oddala powództwo w pozostałej części;

III. znosi wzajemnie między stronami koszty procesu;

IV. nakazuje pobrać od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 20.423 zł (dwadzieścia tysięcy czterysta dwadzieścia trzy złote) tytułem części opłaty sądowej od uiszczenia której strona powodowa była zwolniona.”;

2. oddala apelację w pozostałej części;

3. zasądza od strony powodowej na rzecz strony pozwanej kwotę 20.423 zł (dwadzieścia tysięcy czterysta dwadzieścia trzy złote) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Józef Wąsik SSA Paweł Rygiel SSA Sławomir Jamróg

Sygn. akt I ACa 590/19

UZASADNIENIE

Strona powodowa Skarb Państwa reprezentowany przez Nadleśniczego Nadleśnictwa B. wniósł o zasądzenie na swą rzecz od strony pozwanej (...) S.A. w K. kwoty 816.893,31 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie licznymi od dat wymagalności od kwot składających się na dochodzone roszczenie. Strona powodowa wyjaśniła, iż strony postępowania zawarły porozumienie ramowe z dnia 14 grudnia 2011 r., w którym zawarto w szczególności zapis, iż w zakresie wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności zastosowanie znajdzie art. 39a ust. 2 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach, zgodnie z którym wynagrodzenie to będzie odpowiadało wartości podatków i opłat ponoszonych przez Lasy Państwowe od części nieruchomości, z których korzystanie jest ograniczone w związku z obciążeniem tą służebnością. W konsekwencji zawartego porozumienia strony zawarły sześć umów, których przedmiotem było ustanowienie na rzecz strony pozwanej służebności przesyłu. W § 6 w/w umów strona pozwana zobowiązała się do uiszczania na rzecz strony powodowej wynagrodzenia w wysokości wynikającej z w/w porozumienia w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania od Nadleśnictwa stosownej faktury VAT, nie później jednak niż do dnia 31 marca każdego roku począwszy od 2017 r. Strona powodowa wystawiła i wysłała, na rzecz strony pozwanej faktury VAT z dnia 7 marca 2018 r. o następujących numerach: (...), (...), (...), (...), (...), (...), opiewające na kwoty zadeklarowanego przez nią podatku od w/w nieruchomości. Strona powodowa wyjaśniła, iż dochodzona przez nią kwota 816.893,31 zł odpowiada różnicy sum wynikających z wystawionych przez nią faktur VAT oraz sum przelanych na jej konto przez stronę pozwaną.

W odpowiedzi na pozew (...) S.A. z siedzibą w K. wniosła oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od strony powodowej na jej rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych. Nie kwestionując, istnienia porozumienia między stronami oraz zawarcia umów pozwana wskazała, że strona powodowa zastrzegła sobie możliwość prowadzenia gospodarki leśnej na gruntach pod liniami energetycznymi, niekolidującej z prowadzoną przez (...) działalnością przesyłu energii. Wzrost wynagrodzenia nie uwzględnia charakteru służebności, która jedynie ogranicza własność. Zdaniem strony pozwanej treść przepisu art. 39a ustawy o lasach nie przesądza sposobu opodatkowania, ani tym bardziej jego nagłej zmiany sposobu obliczenia należnego podatku, dokonanej przez stronę powodową w 2018 r. Pozwana powołała się na ustawę z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o podatku rolnym, ustawy o podatkach i opłatach lokalnych oraz ustawy o podatku leśnym (Dz.U z 2018 r., poz. 1588) oraz na uzasadnienie do projektu tejże ustawy (druk (...), (...)). Jej zdaniem strona nadleśnictwo powinno uiszczać podatek leśny, a nie zdecydowanie wyższy podatek od nieruchomości. Strona pozwana zwróciła uwagę, iż podstawę zmiany wysokości wynagrodzenia, zgodnie z treścią umowy i intencją stron towarzyszącą jej zawieraniu, mogą stanowić wyłącznie zmiany dokonane przez organ podatkowy bądź zmiany prawa, – tymczasem, wbrew dotychczasowej praktyce, strony powodowa dokonała opodatkowania spornych gruntów za 2018 r. podatkiem od nieruchomości, zamiast podatkiem leśnym, jak czyniła dotychczas, dokonując w ten sposób jednostronnej zmiany essentialia negotii łączącej strony umowy. Taka zmiana podjęta wyłącznie z inicjatywy strony powodowej jako podatnika, nie stanowi – w obliczu łączącej strony umowy podstawy do zmiany wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu. W ocenie strony pozwanej, skutkiem dokonanej przez stronę powodową zmiany opodatkowania, której efektem jest wzrost wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności, doszło również

do zachwiania ekwiwalentności świadczeń w rozumieniu art. 487 § 2 k.c., nierównomiernego rozłożenia ryzyka i naruszenia zasad słuszności kontraktowej – jej zdaniem, działanie strony powodowej naruszyło ponadto zasady wykonywania zobowiązań zgodnie z ich społeczno-gospodarczym przeznaczeniem, zasadami współżycia społecznego i ustalonymi zwyczajami; dodatkowo skutkiem zmiany sposobu opodatkowania gruntów na niekorzyść strony pozwanej jest również potencjalna możliwość przysporzenia w majątku strony powodowej. Zdaniem strony pozwanej, zmiana wysokości wynagrodzenia stanowi naruszenie art. 353¹ k.c. w zw. z art. 58 §3 k.c. w zakresie jednostronnej zmiany essentialia negotii. Z uwagi na fakt, że rażącoy wzrost wynagrodzenia na skutek działania strony powodowej stanowi okoliczność, której strony nie brały pod uwagę w momencie zawarcia umowy, strona pozwana wniosła na podstawie art. 357¹ k.c. o określenie przez Sąd wysokości wynagrodzenia wynikającego z umowy w wysokości wynikającej z iloczynu powierzchni zajmowanych przez jej urządzenia na działkach strony powodowej i stawki podatku leśnego za 2018 r. Ponadto strona pozwana podniosła argument, iż inne jednostki organizacyjne powoda nie dokonały zmiany wynagrodzenia i za 2018 roku ustaliły wynagrodzenie na podstawie odprowadzonego podatku leśnego. Niezależnie od powyższego strona pozwana podniosła zarzut braku wykazania wysokości roszczenia podnosząc, iż strona powodowa nie wykazała podstawy przyjętej wysokości stawki podatku od nieruchomości w poszczególnych gminach ani sposobu naliczenia powierzchni działek. Strona pozwana podniosła również zarzut przedwczesności postępowania.

Wyrokiem z dnia 21 lutego 2019 r. Sygn. akt I C 1518/18 Sąd Okręgowy w Krakowie zasądził od (...) S.A. w K. na rzecz Skarbu Państwa - Nadleśniczego Nadleśnictwa B. kwotę 816.893,31 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie: - od kwoty 802.995,39 zł od dnia 4 kwietnia 2018r. do dnia 10 kwietnia 2018r. oraz od kwoty 795.038,19 zł od dnia 11 kwietnia 2018r. do dnia zapłaty, od kwoty 22.037,90 zł od dnia 3 kwietnia 2018r. do dnia 17 kwietnia 2018r. oraz od kwoty 21.855,12 zł od dnia 18 kwietnia 2018r. do dnia zapłaty (pkt I), zasądził od strony pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 10.800 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt II) i nakazał pobrać od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 40.845 zł tytułem opłaty od uiszczenia której strona powodowa była zwolniona (pkt III).

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowił następujący stan faktyczny:

W dniu 14 grudnia 2011 r. strona pozwana (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w K. zawarła porozumienie z (...) Dyrekcją Lasów Państwowych we W., którego przedmiotem był sposób uregulowania wzajemnych stosunków prawnych w zakresie obciążenia nieruchomości Skarbu Państwa, będących w zarządzie Nadleśnictwie urządzeniami elektroenergetycznej strony pozwanej. Podstawą zawarcia porozumienia była nowelizacja ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U. z 2011 r., nr 12, poz. 59 z późn.), wprowadzająca podstawę do odpłatnego ustanowienia służebności przesyłu na gruntach Skarbu Państwa. Do porozumienia strony inkorporowały treść zapisu art. 39a ust. 2 ustawy, zgodnie z którym wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa energetycznego zajmującego się przesyłaniem lub dystrybucją energii elektrycznej, ustala się w wysokości odpowiadającej wartości podatków i opłat ponoszonych przez Lasy Państwowe od części nieruchomości, z której korzystanie jest ograniczone w związku z obciążeniem tą służebnością. W konsekwencji zawartego porozumienia strony zawarły sześć umów, których przedmiotem było ustanowienie na rzecz strony pozwanej służebności przesyłu na gruntach użytkowanych przez stronę powodową, a to: umowę z dnia 20 lutego 2014 r. (Rep.(...)), umowę z dnia 4 grudnia 2014 r. (Rep. (...)), umowę z dnia 4 grudnia 2014 r. (Rep. (...)), umowę z dnia 4 grudnia 2014 r. (Rep. (...)) oraz umowę z dnia 4 października 2016 r. (Rep. (...)). Zarówno w w/w porozumieniu, jak i wymienionych powyżej umowach Nadleśnictwo zadeklarowało, że na nieruchomościach obciążonych służebnością przesyłu będzie kontynuowało prowadzenie gospodarki leśnej z uwzględnieniem obciążenia tych nieruchomości urządzeniami elektroenergetycznymi i wymaganiami bezpieczeństwa wynikającymi z przepisów prawa oraz przepisów przeciwpożarowych. W § 6 ust. 1 zawartych umów strony ustaliły, iż wynagrodzenie z tytułu ustanowienia służebności przesyłu w wysokości wynikającej z art. 39a ust. 2 ustawy o lasach będzie płatne w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania od Nadleśnictwa faktury VAT, nie później jednak niż do dnia 31 marca każdego roku, na wskazany rachunek bankowy. W § 6 ust. 4 przedmiotowych umów zastrzeżono zaś, że w przypadku gdy właściwy organ podatkowy dokona zmiany wysokości podatków gruntowych,

w/w wynagrodzenie ulega zmianie zgodnie z dokonaną przez organ podatkowy korektą podatku (zobowiązania podatkowego). Dodatkowo strony zastrzegły w umowach, iż niezależnie od w/w wynagrodzenia (...), w porozumieniu ze Skarbem (...) Dyрекcją Lasów Państwowych we W. zapłaci na rzecz Nadleśnictwa kompensatę za ograniczenie w korzystaniu z nieruchomości w wysokości równej kwotom zapłaconego przez Nadleśnictwo podatku leśnego, rolnego lub od nieruchomości oraz innych opłat lokalnych za cały okres korzystania przez (...) lub jego poprzedników prawnych do dnia ustanowienia służebności przesyłu na tych nieruchomościach. Załącznikami do umów były tabele – „Inwentaryzacje linii elektroenergetycznych” oraz mapy obrazujące przebieg linii należących do strony pozwanej przez grunty zarządzane przez stronę powodową. W dacie zawarcia w/w umów oraz na przestrzeni kolejnych lat jej obowiązywania za działki za działki Skarbu Państwa znajdujące się w zarządzie Nadleśnictwa B. strona powodowa odprowadzała podatek leśny, którego stawka była i jest wielokrotnie niższa niż stawka podatku od nieruchomości. Na podstawie faktur wystawionych przez Nadleśnictwo B. zgodnych z wartościami/zasadami przyjętymi w w/w umowach, strona pozwana zapłaciła wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu za lata 2015-2017 na podstawie faktur obejmujących wynagrodzenie w wysokości bardzo zbliżonej do wartości wynikającej z pierwszej faktury. Począwszy od 2018 r. strona powodowa zaczęła deklorować organowi podatkowemu, iż pozostające w jej zarządzie grunty zajęte pod liniami energetycznymi należącymi do strony pozwanej objęte są stawką podatku od nieruchomości jako grunty związane z prowadzeniem działalności gospodarczej. Powyższe postępowanie strony powodowej miało związek z zmianą orzecznictwa sądów administracyjnych, które począwszy od 2017 r. zaczęło przychylić się do poglądu, iż pasy techniczne nieruchomości pod liniami energetycznymi - jako grunty związane z prowadzeniem działalności gospodarczej - powinny być opodatkowane podatkiem od nieruchomości, a nie leśnym (jak dotychczas), bez względu na sposób zakwalifikowania ich w ewidencji gruntów i budynków. Na podstawie złożonych deklaracji strona powodowa uiściła stosowny podatek od nieruchomości wyliczony jako iloczyn powierzchni gruntu i stawki podatku. I tak: według deklaracji złożonej do Urzędu Gminy O. podatek wyniósł 371.387,38 zł, według deklaracji złożonej do Urzędu Gminy N. podatek wyniósł 20.456,54 zł, według deklaracji złożonej do Urzędu Miasta B. podatek wyniósł 38.770,16 zł, według deklaracji złożonej do Urzędu Gminy W. podatek wyniósł 17.916,99 zł, zaś według deklaracji złożonej do Urzędu Gminy B. podatek wyniósł 322.143,48 zł. W oparciu o zawarte umowy ustanowienia służebności przesyłu strona powodowa wystawiła i wysłała na rzecz strony pozwanej faktury VAT z dnia 7 marca 2018 r. opiewające na kwoty zadeklarowanego przez nią podatku od w/w nieruchomości, o następujących numerach: (...), (...), (...), (...), (...), (...). Strona pozwana odmówiła jednak zapłaty w/w faktur, kwestionując podstawę naliczania wynagrodzenia w wysokości wynikającej z przyjętej przez stronę powodową interpretacji, zgodnie z którą grunty, na których zlokalizowane są jej urządzenia powinny być opodatkowane podatkiem od nieruchomości – jej zdaniem, w/w nieruchomości powinny być opodatkowane podatkiem leśnym, albowiem strona powodowa w dalszym ciągu prowadzi na nich gospodarkę leśną. W konsekwencji, strona pozwana przelała na rzecz strony powodowej wynagrodzenie z tytułu służebności przesyłu odpowiadające jedynie należnemu od w/w nieruchomości podatkowi leśnemu – i tak: w odniesieniu do faktury VAT nr (...) Oddział w L. zapłacił w dniu 17 kwietnia 2018 r. kwotę 182,78 zł brutto; w odniesieniu do faktury VAT nr (...) Oddział w J. zapłacił w dniu 10 kwietnia 2018 r. kwotę 1.919,11 zł brutto; w odniesieniu do faktury VAT nr (...) Oddział w J. zapłacił w dniu 10 kwietnia 2018 r. kwotę 4.587,64 zł brutto; w odniesieniu do faktury VAT nr (...) Oddział w J. zapłacił w dniu 10 kwietnia 2018 r. kwotę 305,15 zł brutto; w odniesieniu do faktury VAT nr (...) Oddział w J. zapłacił w dniu 10 kwietnia 2018 r. kwotę 129,17 zł brutto; zaś w odniesieniu do faktury VAT nr (...) Oddział w J. zapłacił w dniu 10 kwietnia 2018 r. kwotę 16,13 zł brutto. Do chwili obecnej Nadleśnictwo B. prowadzi na nieruchomościach Skarbu Państwa znajdujących się w jej zarządzie gospodarkę leśną w postaci w szczególności szkółek leśnych pod liniami energetycznymi.

Przy tym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji uznał, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Odwołując się do treści porozumienia stron i treści umów do których włączono zapisy art. 39a ust. 1 i 2 ustawy o lasach, Sąd pierwszej instancji wskazał, że wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa energetycznego zajmującego się przesyłaniem lub dystrybucją energii elektrycznej, ustala się w wysokości odpowiadającej wartości podatków i opłat ponoszonych przez Lasy Państwowe od części nieruchomości, z której korzystanie jest ograniczone w związku z obciążeniem tą służebnością.” Dokonując wykładni §6 zawartych umów w kontekście całokształtu okoliczności, Sąd Okręgowy uznał, że w/w § 6 ust. 4 odnosił się tylko i wyłącznie do

sytuacji, w której doszłoby do korekty zeznania podatkowego i wysokości podatku. Nie dotyczy więc złożenia deklaracji zgodnie z obowiązkiem podatkowym. Umowa nie mogła nałożyć na stronę strony powodowej obowiązku składania deklaracji sprzecznych z prawem podatkowym tylko w tym celu, aby wygenerować postępowanie administracyjne i uzyskać uzasadnienie dla żądania wynagrodzenia. Zdaniem Sądu zapis umowy z §6 ust. 4 jest swego rodzaju „wentylem bezpieczeństwa”, że w sytuacji gdyby doszło już do zapłaty podatku przez stronę powodową, a następnie zwrotu przez stronę pozwaną na jej rzecz jego równowartości, zaś organ podatkowy dokonałby korekty wysokości tego podatku, to wówczas strona powodowa mogłaby żądać od strony pozwanej stosownego uzupełnienia wynagrodzenia z tytułu służebności przesyłu. Sąd nie zakwestionował sposobu działania Nadleśnictwa uznając, że było ono wyrazem przezorności opartej na analizie aktualnego orzecznictwa sądownoadministracyjnego. Było to działanie zgodne z interesem Skarbu Państwa, nie narażając tym samym Skarbu Państwa na ryzyko poniesienia odpowiedzialności za odsetki w razie zwłoki z zapłatą odpowiedniej stawki podatku - taki zaś efekt wywołałoby oczekiwanie strony powodowej na wydanie stosownej korekty organu podatkowego. Strona powodowa – pomimo ciężącego na niej obowiązku procesowego wynikającego z art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c. - nie zaferowała w toku postępowania dowodu z zeznań świadków, którzy braliby udział przy tworzeniu ramowego porozumienia, w oparciu o które strony zawarły następnie przedmiotowe umowę ustanawiającą służebność przesyłu, to też Mając także na uwadze treść art. 65 § 2 k.c. Sąd Okręgowy wskazał, że dokonując wykładni umów oparł się w głównej mierze na ich treści i doszedł do przekonania, iż należy je rozumieć w sposób przyjęty przez stronę powodową.

Przy interpretacji przepisów prawa podatkowego, Sąd Pierwszej instancji podzielił zapatrywanie zawarte w wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 22 października 2018 r., sygn. akt II FSK 1847/18, zgodnie z którym opodatkowanie podatkiem leśnym wyłącza już prowadzenie jakiegokolwiek działalności gospodarczej na nieruchomości podlegającej opodatkowaniu. Pojęcie gruntów "zajętych" na prowadzenie działalności gospodarczej, należy rozumieć jako faktyczne wykonywanie konkretnych czynności, działań na gruncie, powodujących dokonanie zamierzonych celów lub osiągnięcie konkretnego rezultatu, związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą. Spółki energetyczne, prowadząc działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej, wykorzystują w sposób trwały dla potrzeb tej działalności pasy techniczne pod napowietrznymi liniami energetycznymi, które zostały wytyczone w związku z przebiegającymi przez las liniami energetycznymi i które są niezbędne do prowadzenia przesyłu energii; ponadto spółki te jako operatorzy są zobowiązane utrzymywać wskazane grunty w sposób umożliwiający bezpieczne i bezawaryjne funkcjonowanie linii napowietrznych przy uwzględnieniu szeregu przepisów prawa regulujących m.in. kwestie bezpieczeństwa, funkcjonowania i posadowienia linii energetycznych (por. ustawa z 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne [Dz. U. z 2012 r. poz. 1059 z późn. zm.]). Działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej prowadzona jest w sposób ciągły, a grunty pod liniami energetycznymi są wykorzystywane w tej działalności w sposób trwały i nie może na nich być prowadzona planowa działalność leśna – jakkolwiek grunty objęte służebnością przesyłu znajdują się w granicach lasu i przynależą do jego ekosystemu, to nie mogą być opodatkowane podatkiem leśnym, gdyż są zajęte na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie przesyłu energii elektrycznej. Zatem stosownie do art. 2 ust. 2 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych, grunty pod liniami energetycznymi objęte służebnością przesyłu opodatkowane są, zdaniem NSA, podatkiem od nieruchomości, przy zastosowaniu stawki tego podatku właściwej dla gruntów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej (art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy). Odnosząc się zaś do podniesionego przez stronę pozwaną faktu uchwalenia ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o podatku rolnym, ustawy o podatkach i opłatach lokalnych oraz ustawy o podatku leśnym, Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że zgodnie z art. 4 tej ustawy weszła ona w życie dopiero z dniem 1 stycznia 2019 r., a więc zgodnie z zasadą „lex retro non agit” nie powinna ona mieć zastosowania w zakresie stanów faktycznych zaistniałych do dnia 31 grudnia 2018 r. W ocenie Sądu, ani nowe przepisy ani uzasadnienie projektu z natury nie mają mocy ex tunc. Interpretacja obowiązującego prawa należy do Sądów. Przyjęcie zasadności stanowiska pozwanej doprowadziłoby do sytuacji, że strona powodowa byłaby ograniczona w możliwości korzystania z nieruchomości, a płaciłaby wyższy podatek od nieruchomości tylko dlatego, że została ustanowiona na niej służebność przesyłu i w dodatku nie mogłaby zwrotu tego podatku w żaden sposób wyegzekwować od przedsiębiorstwa energetycznego. Byłoby to sprzeczne z zasadami współżycia społecznego oraz rażąco niesprawiedliwe. Zasady współżycia społecznego wymagają w tej sytuacji, aby podmiot odpowiedzialny za posadowienie urządzeń energetycznych (czyli strona pozwana), która wygenerowała

obowiązek podatkowy, poniosła koszty tego działania a nie przerzuciła odpowiedzialności finansowej na stronę powodową.

W tym stanie rzeczy Sąd uwzględnił żądanie pozwu. Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu powołano art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i art. 99 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniosła strona pozwana zaskarżając orzeczenie w całości, zarzucając:

1. naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na treść wyroku, a to: art. 233 § 1 k.p.c. i 328 § 2 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, bez wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i dokonania jego oceny z pominięciem istotnej części tego materiału, polegające na błędnym założeniu, iż złożenie deklaracji podatkowej na podatek leśny pod liniami elektroenergetycznymi było sprzeczne z obowiązującymi przepisami prawa,

2. wadliwą interpretację porozumienia z 14 grudnia 2011r., wzorca umowy stanowiącego załącznik do porozumienia, w szczególności § 6 ust. 1 oraz ust. 2, właściwych aktów notarialnych stanowiących umowy o ustanowieniu służebności przesyła oraz § 6 ust. 4i § 8 ust. 1 poprzez usankcjonowanie prawa powoda do jednostronnej zmiany pierwotnie ustalonego rodzaju podatku, a w konsekwencji jego wysokości, pomimo braku umocowania w porozumieniu i umowach do takiego działania,

3. nieprawidłowe pozostawienie bez rozpoznania wniosku pozwanego o określenie na podstawie art. 357¹ k.c. przez Sąd wartości wynagrodzenia wynikającego z umowy w wysokości wynikającej z iloczynu powierzchni zajmowanych przez urządzenia pozwanego na działkach powoda i stawki podatku leśnego za 2018 r. ,

4. pominięciu wykazanych w zeznaniach świadka V. F., niekwestionowanych i potwierdzonych przez powoda intencji stron w zakresie przyjętej wysokości wynagrodzenia umownego w równowartości podatku leśnego oraz możliwości jej zmiany wyłącznie poprzez działanie właściwego organu administracji, a w konsekwencji naruszeniu art. 229 k.p.c. oraz art. 65 § 2 k.c.,

5. naruszenie art. 305¹, art. 305³, art. 305⁴ k.c. poprzez zasądzenie wynagrodzenia za służebność przesyłu zbliżającego się wysokością do wartości gruntu, nad którym przebiegają linie elektroenergetyczne,

6. naruszenie art. 487 § 2 k.c. poprzez naruszenie zasady ekwiwalentności świadczeń poprzez uznanie roszczenia w wysokości nieadekwatnej do świadczenia drugiej strony,

7. naruszenie art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. poprzez uznanie prawa powoda do jednostronnej zmiany pierwotnie ustalonej wartości wynagrodzenia w sytuacji nieprzedstawienia przez Stronę powodową żadnego wiarygodnego dowodu potwierdzającego uprawnienie powoda do kształtowania odmiennego wynagrodzenia w drodze samoopodatkowania,

8. naruszenie art 353¹ k.c. w zw. z art. 354 § 2 k.c. i art. 5 k.c. poprzez uwzględnienie roszczenia i nakazanie pozwanemu wykonania zobowiązania sprzecznego z jego celem społeczno-gospodarczym, zasadami współzycia społecznego i ustalonym zwyczajem, z równoczesnym ustaleniem, że zwyczajem stosowanym przez strony w toku realizacji umowy, wynikającym z jej treści było odniesienie się do ewidencji gruntów, w której wskazano przeznaczenie użytku (Ls) w celu ustalenia zasad opodatkowania nieruchomości,

9. naruszenie art. 229 k.p.c. w zw. z art. 233 k.p.c. przez pominięcie przyznanych przez powoda okoliczności prowadzenia na terenach pod liniami elektroenergetycznymi gospodarki leśnej i pobierania w związku z tym pożytków z gruntu,

10. błędne zastosowanie art. 65 § 2 k.c. poprzez nieuzasadnione przyjęcie, że interpretacja treści umowy, w oparciu o którą powód powinien wystawić fakturę zgodnie z ustalonym zwyczajem w wysokości wynikającej z deklaracji

na podatek leśny stanowiłoby działanie sprzeczne z obowiązującym prawem, w sytuacji, gdy działanie odmienne powoduje nieważność treści umowy poprzez naruszenie zasady równości stron stosunku prawnego, naruszenie zasady ekwiwalentności świadczeń oraz uzależnienie essentialia negotii umowy (wysokości wynagrodzenia) wyłącznie od decyzji wierzyciela,

11. naruszenie art. 58 k.c. w wz. z art. 65 § 2 k.c. poprzez nieuzasadnione przyjęcie, że dopuszczalna jest interpretacja umowy, zgodnie z którą wysokość zadeklarowanego podatku bez względu na poprawność złożenia deklaracji automatycznie wyznacza wysokość wynagrodzenia netto z umowy, podczas gdy interpretacja taka prowadzi do naruszenia zasady równości stron i eliminuje możliwość jakiegokolwiek wpływu dłużnika na ostateczną wysokość wynagrodzenia umownego oraz prawidłowości opodatkowania,

12. naruszenie art. 2 k.p.c. w związku z art. 316 k.p.c. poprzez rozpoznanie przez Sąd kwestii „incydentalnej”, z zakresu prawa podatkowego w sytuacji braku istnienia wiążących dla stron postępowania w niniejszej sprawie rozstrzygnięć organów podatkowych i sądów administracyjnych, z równoczesnym pominięciem treści art. 1 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o podatku leśnym obowiązującego w dacie wyrokowania, skutkującym interpretacją treści umowy sprzeczną z art. 58 k.c.;

13. naruszenie art. 87 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. poprzez przyjęcie że składanie przez powoda deklaracji podatkowych sprzecznych z linią orzecniczą sądów administracyjnych jest tożsame ze składaniem deklaracji sprzecznych z obowiązującym prawem, w sytuacji zdefiniowania źródeł prawa w ustawie zasadniczej,

14. art. 316 k.p.c. poprzez pominięcie przez Sąd zmienionego stanu prawnego W toku postępowania, wynikającego z nowelizacji wprowadzonej ustawą z dnia 20 lipca 2018r. o zmianie ustawy o podatku rolnym, ustawy o podatkach i opłatach lokalnych oraz ustawy o podatku leśnym,

15. naruszenie art. 2 ust. 2 w zw. z art. 1a ust. 1 pkt 4 i 7 oraz ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (j.t Dz. U. z 2014 r., poz. 849 ze zm.), a także art. 1 ust. 1, 2 i 3 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o podatku leśnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 46, poprzez błędną wykładnię i nieprawidłowe przyjęcie, że w każdym przypadku, niezależnie od rzeczywistego sposobu użytkowania, grunty pod „powietrznymi liniami energetycznymi (w obrębie tzw. pasów technicznych), z uwagi na ciężące na pozwanym przedsiębiorcy przesyłowym obowiązki dotyczące utrzymania wskazanych gruntów w sposób umożliwiający bezpieczne i bezawaryjne funkcjonowanie linii napowietrznych, należy kwalifikować jako zajęte na wykonywanie działalności gospodarczej, podczas gdy prawidłowa wykładnia tych przepisów prowadzi do wniosku, iż o zajęciu gruntu na wykonywanie działalności gospodarczej można mówić dopiero wtedy, gdy wykonywanie działalności gospodarczej wyklucza całkowicie prowadzenie na danym obszarze gospodarki leśnej;

Strona pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Krakowie do ponownego rozpoznania, przy uwzględnieniu kosztów postępowania Odwoławczego. Pozwana wniosła też o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego rzeczoznawcy na okoliczność ustalenia ceny gruntów (lasów), dla których zawarto umowy o ustanowienie służebności przesyłu, wskazując przy tym, że potrzeba powołania tego dowodu powstała na skutek przyjęcia przez Sąd I instancji, że wysokość wynagrodzenia rocznego z tytułu ustanowienia służebności przesyłu może być bliska tej wartości, a nadto dowodu z artykułu prasowego pt. „Prawo pierwokupu: Lasy Państwowe kwestionują ceny transakcyjne gruntów” na okoliczność zobrazowania ceny 1 ha lasu przyjmowanej przez LP. W toku procesu strona pozwana podniosła ponadto zarzut zasiedzenie służebności gruntowej o treści służebności przesyłowej, wskazując, że nabycie tej służebności nastąpiło bez wynagrodzenia.

Strona powodowa wniosła o oddalenie apelacji i o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Rozpoznając apelację Sąd drugiej instancji uznał zasadniczo za własne ustalenia Sądu Okręgowego uściślając jedynie wykładnię umowy dokonana przez Sąd pierwszej instancji i zważył co następuje:

Nie można podzielić zarzutu naruszenia art. 233 w zw. z art. 328§2 k.p.c. i art. 65§2 k.c. Zgodnie z kombinowaną metodą wykładni (subiektywno-objektywną), priorytetową regułą interpretacyjną oświadczeń woli, składanych indywidualnie adresatom, stanowi rzeczywista wola stron. Zastosowanie tej reguły wymaga wyjaśnienia jak strony rzeczywiście zrozumiwały złożone oświadczenie woli, a w szczególności, jaki sens łączyły z użytym w oświadczeniu woli zwrotem lub wyrażeniem. Słusznie jednak Sąd Okręgowy uznał, że zeznania świadka V. F. obrazują jedynie subiektywne przekonanie tego świadka o interpretacji umowy, które jednak nie daje podstawy do oceny, że taka była wola obu stron umowy. Nie było bowiem negocjacji, a strony oparły się na wcześniej przygotowanym wzorcu umowy przygotowanym przez (...) Dyрекcję Lasów Państwowych we W.. Świadek nie uczestniczyła w procesie uzgodnień treści porozumienia przed i w chwili zawarcia umowy, stąd jej zeznania nie wskazują na rzeczywistą wolę obu stron umowy, co najwyżej przekonanie tylko jednego kontrahenta. Fakt zaś, że Nadleśnictwo płaciło podatek leśny przed czy bezpośrednio po zawarciu umowy nie przesądza, że strony zakładały, że taki podatek będzie zawsze płacony skoro §6 ust. 1 odsyłał przy zasadach ustalania wynagrodzenia do normy ustawowej art. 39 a ustawy o lasach, który nie zawierał ograniczenia tylko do podatku leśnego. W procesie interpretacji umów przyjmuje się, że wątpliwości interpretacyjne powinny być interpretowane na niekorzyść strony będącej autorem tekstu umowy, która ponosi ryzyko jego niejasnej redakcji. Dotyczy to jednak wątpliwości niedających się usnąć w drodze ogólnych zasad wykładni. W tym zaś wypadku taka wykładnia była możliwa. Podkreślić bowiem też trzeba, że jeżeli chodzi o oświadczenia woli ujęte w formie pisemnej, czyli wyrażone w dokumencie, to sens tych oświadczeń ustala się przyjmując za podstawę wykładni przede wszystkim tekst dokumentu. W procesie jego interpretacji podstawowa rola przypada zaś językowym regułom znaczeniowym (por. Uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 1995 r. III CZP 66/95 OSNC 1995/12/168).

Treść zaś powołanych przez Sąd Okręgowy aktów notarialnych obejmujących umowy ustanowienia służebności przesyłowej z dnia 20 lutego 2014 r. (Rep. (...)k.168), z dnia 4 grudnia 2014 r. (Rep. (...)k.148), z dnia 4 grudnia 2014 r. (Rep. (...) k.95), z dnia 4 grudnia 2014 r. (Rep. (...) k.51), z dnia 4 grudnia 2014 r. (Rep. (...)k.34) z dnia 4 października 2016 r. (Rep. (...) k.19), a także treść porozumienia z dnia 14 grudnia 2011r. (k.264) jednoznacznie wskazują, że u podstaw określenia wynagrodzenia przez strony leżał wzorzec normatywny wynikający z art. 39a. ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (według obowiązującego wówczas t.j. Dz.U.2011.12.59 t.j., który ograniczał swobodę umów w zakresie sposobu określania wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa energetycznego zajmującego się przesyłaniem lub dystrybucją energii elektrycznej. Zgodnie zaś z tym przepisem wynagrodzenie ustala się w wysokości odpowiadającej wartości podatków i opłat ponoszonych przez Lasy Państwowe od części nieruchomości, z której korzystanie jest ograniczone w związku z obciążeniem tą służebnością. Postanowienie §6 ust. 5 wskazuje ponadto, że wolą stron było też zrekompensowanie Nadleśnictwu kwot zapłaconych podatków i to także za okres sprzed ustanowienia służebności. Wynagrodzenie zaś miało zostać powiększone o podatek VAT.

Kwestia ewentualnego zasiedzenia służebności gruntowej o treści służebności przesyłowej (czy też ewentualnie zasiedzenia służebności przesyłowej) nie ma żadnego znaczenia w sprawie skoro i tak strony w umowach określiły wynagrodzenie za okres wcześniejszego korzystania przez pozwaną z urządzeń przesyłowych na cudzym gruncie także przed zawarciem umów. Nawet więc gdyby przyjąć, że posiadanie z urządzeń przesyłowych na cudzym gruncie przez pozwaną (tj. tak jak korzystający ze służebności) nie wiązało się z ponoszeniem opłat to i tak wiążący byłby sposób odpłatności określony w umowach za okres sprzed ich zawarcia. Nawet więc gdyby przyjąć, że do zasiedzenia służebności gruntowej doszło, to i tak wówczas akty notarialne należało traktować jako modyfikację treści istniejących wcześniej służebności. Tu jednak trzeba ponadto zauważyć, że mimo iż sam zarzut zasiedzenia ma charakter materialnoprawny, to jednak powołanie faktu zasiedzenia służebności umożliwiającej korzystanie z urządzeń w sposób nieodpłatny powinno się łączyć ze zgłoszeniem odpowiednich wniosków dowodowych, co było już możliwe na etapie postępowania przed Sądem Okręgowym. To oznacza, że dowody zgłoszone na okoliczność zasiedzenia nieodpłatnej służebności na etapie apelacji były spóźnione (art. 381 k.p.c.). Ustalenia zaś dokonane przez Sąd Okręgowy dają jedynie podstawę do uznania, że źródłem ustanowienia służebności były oświadczenia

właściciela zawarte w powołanych aktach notarialnych. Nie było więc żadnych podstaw do uzupełniania postępowania dowodowego.

Powoływane w apelacji postanowienia § 6 ust. 4 w.w. aktów notarialnych dotyczą literalnie sytuacji, gdy właściwy organ podatkowy dokonuje zmiany wysokości podatków gruntowych, a wówczas wynagrodzenie ulega zmianie zgodnie z dokonaną przez organ podatkowy korektą podatku (zobowiązania podatkowego). Takie postanowienie budzi wątpliwości co do jego zakresu, albowiem podatek gruntowy to w ujęciu normatywnym podatek rolny (art. 17 ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym Dz.U.2006.136.969 t.j. ze zm.), którego wysokość nie jest regulowana decyzją a sposób ustalania zobowiązania podatkowego w odniesieniu do osób prawnych czy jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej reguluje ustawa. Decyzje zaś dotyczące ustalenia zobowiązania podatkowego (nakazy płatnicze) z tytułu tego podatku wydawane są tylko w odniesieniu do osób fizycznych W odniesieniu zaś do osób prawnych, jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej a także jednostek Lasów Państwowych decyzje mogły być wydawane jedynie w przedmiocie ulg lub w przedmiocie zaległości podatkowej. Także na gruncie ustawy z dnia z dnia 30 października 2002 r. o podatku leśnym (Dz.U.2013.465 t.j. ze zm.) oraz ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz.U.2014.849 t.j. ze zm.) zmiana wysokości podatku od nieruchomości w odniesieniu do osób prawnych (jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, a także jednostek Lasów Państwowych) nie następowała w drodze decyzji organu. W §6 ust. 4 aktów notarialnych użyto liczbę mnogą (wysokości podatków) co ponadto oznacza, że postanowienie dotyczyło wszystkich podatków związanych z posiadaniem gruntu. Biorąc więc pod uwagę , że strony umowy to odpowiednio jednostki organizacyjne Lasów Państwowych działających za Skarb Państwa (ustanawiający służebność) i osoba prawna ((...) S.A. w K.) oraz uwzględniając, że zobowiązanie podatkowe z tytułu podatku rolnego (gruntowego), leśnego jak i z tytułu podatku od nieruchomości powstaje na skutek zaistnienia zdarzenia, z którym ustawa wiąże powstanie takiego zobowiązania, to zdaniem Sądu Apelacyjnego §6 ust. 4 dotyczy sytuacji w których organ podatkowy stwierdza, że podatnik, mimo ciężącego na nim obowiązku, nie zapłacił w całości lub w części podatku, nie złożył deklaracji, uznaje, że wysokość zobowiązania podatkowego jest inna niż wykazana w deklaracji, albo też przyjmuje, że powstałego zobowiązania nie wykazano. Tylko bowiem wówczas w odniesieniu do podmiotów nie będących osobami fizycznymi, można w rozumieniu potocznym uznać, że dochodzi do „zmiany” wysokości tego typu podatków (rolnego, leśnego czy od nieruchomości, tylko bowiem wówczas wynagrodzenie mogło ulec zmianie zgodnie z dokonaną przez organ podatkowy korektą podatku (zobowiązania podatkowego). W sytuacji natomiast gdy korekty dokonuje sam podatnik i czyni to zgodnie z wymogami prawa albo też zgodnie z deklaracją uiszcza bez żadnych korekt podatek należny nie ma potrzeby odwoływania się do §6 ust. 4 dotyczącego korekt wynikających z działania organów podatkowych. Sytuacja deklaracji samego podatnika odpowiada zakresowi §6 ust. 1. Jeżeli bowiem jednostka Lasów Państwowych jako podatnik w związku z deklaracją ponosiła podatki i opłaty od części nieruchomości, z której korzystanie było ograniczone w związku z obciążeniem służebnością przesyłową, to ustawowy zakres obciążenia podatkowego określał wprost wysokość wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności przesyłu. W takim wypadku wynagrodzenie niewątpliwie odpowiadało wysokości wynikającej z art. 39a ust. 2 ustawy o lasach. Postanowienia umów określające wynagrodzenie z odwołaniem do art. 39 ust. a ust. 2 ustawy o lasach uzupełnione postanowieniami przewidującymi kompensatę za ograniczenie w korzystaniu z nieruchomości w wysokości równej kwotom zapłaconego przez Nadleśnictwo podatku leśnego, rolnego lub podatku od nieruchomości oraz innych opłat lokalnych za cały okres korzystania przez (...) są logiczne (zakładając racjonalność stawek podatkowych), skoro Przedsiębiorca przesyłowy, który zawarł z (...) Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe umowę o ustanowienie służebności przesyłu na gruntach Skarbu Państwa, znajdujących się w zarządzie (...) Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, sam nie jest podatnikiem podatku od nieruchomości (por. uchwała 7 sędziów NSA W-wa z dnia 9 grudnia 2019 r. II FPS 3/19 ONSAiWSA 2020/2/12). Pozwana więc sama nie uiszcza tego podatku lecz uiszcza go właściciel za nieruchomość, rozumianą w sposób określony w art. 143k.c., a więc obejmującą także przestrzeń nad gruntem, przy uwzględnieniu, że tak rozumiana nieruchomość jest wykorzystywany na działalność gospodarczą. W zakresie więc interpretacji umowy oraz zasad opodatkowania gruntów pod urządzeniami przesyłowymi nie można podzielić zarzutu naruszenia przepisów powołanych w apelacji. Sąd Apelacyjny podziela w zakresie oceny obowiązku podatkowego stanowisko Sądu Okręgowego z odwołaniem do orzecznictwa Sądów Administracyjnych i nie ma potrzeby jego powielania. Dodatkowo tylko Sąd drugiej instancji zwraca uwagę, że zmiany wynikające z

powołanej przez Sąd pierwszej instancji ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o podatku rolnym, ustawy o podatkach i opłatach lokalnych oraz ustawy o podatku leśnym Dz.U.2018.1588 wręcz potwierdzają, że poprzednia regulacja nie zawierała wprost wyłączenia spod opodatkowania podatkiem od nieruchomości gruntów przez które przebiegają urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny oraz wchodzące w skład przedsiębiorstwa przedsiębiorcy prowadzącego działalność w zakresie przesyłania lub dystrybucji energii elektrycznej. Uzasadnienie projektu nowelizacji nie może uchodzić za autentyczną wykładnię przepisu w jego brzmieniu sprzed nowelizacji. (...) sejmowy nr (...) Rządowego projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku rolnym, ustawy o podatkach i opłatach lokalnych oraz ustawy o podatku leśnym wskazuje wprawdzie, że przepisy wcześniejsze były niejednoznaczne, to jednak nawet autorzy projektu uznawali skuteczność orzecznictwa administracyjnego wskazującego, że fakt posadowienia tej infrastruktury jest wystarczającą przesłanką do zakwalifikowania gruntów jako zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej, co wyłączało podatek leśny, niezależnie od danych w ewidencji gruntów. Mimo więc, że regulacja miała na celu ujednoczenie zasad opodatkowania i uchylenie wątpliwości, to jednak intencją ustawodawcy było dopiero wprowadzenie od momentu nowelizacji zasady, że posadowienie tej infrastruktury na gruntach osób trzecich, z których przedsiębiorstwo nie będące właścicielem tej infrastruktury korzysta w sposób ograniczony (na podstawie służebności przesyłu, innej umowy lub bezumownie), nie skutkuje zmianą sposobu opodatkowania tych gruntów. Świadczy to o tym, że wcześniej takiej zasady nie było. Dodatkowo sposób regulacji zawartej w nowelizacji polega na wyraźnym zdefiniowaniu, że do lasów zajętych na wykonywanie innej działalności gospodarczej niż działalność leśna jak i do gruntów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej nie zalicza się takich, przez które przebiegają urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., wchodzące w skład przedsiębiorstwa przedsiębiorcy prowadzącego działalność telekomunikacyjną, działalność w zakresie przesyłania lub dystrybucji energii elektrycznej jak i zajętych na pasy technologiczne stanowiące grunt w otoczeniu urządzeń przesyłowych. Taka regulacja wręcz wskazuje, że co do zasady grunty przez które przebiegają linie przesyłowe są związane z działalnością gospodarczą inną niż leśna, co tylko potwierdza interpretację dokonana przez Sąd pierwszej instancji. Wbrew zarzutom pozwanej nie dochodzi tu do żadnej zmiany essentialia negotii łączącej strony umowy, skoro umowa nakazywała obliczać wynagrodzenie stosownie do poniesionych obciążeń podatkowych i nie zawężała tych obciążeń do stawek podatku leśnego.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego strona pozwana mogła kwestionować w tym postępowaniu prawidłowość złożenia deklaracji albowiem sama nie mogła wywołać odpowiedniego postępowania ustalającego wysokość obciążenia Nadleśnictwa B.. W wypadku nieprawidłowego określenia obowiązku podatkowego poprzez wadliwe przyjęcie stawek podatku od nieruchomości w miejsce podatku leśnego, kwota nadwyżki stanowiłaby nadpłatę, wykraczająca ponad wartość podatków i opłat ponoszonych przez Lasy Państwowe. Taka nadpłata więc nie mogłaby stanowić należnego wynagrodzenia określonego w ustawie o lasach (art. 39a) i w umowie. Zasadą jest, że zakres obowiązku podatkowego określany jest w postępowaniu podatkowym, dla którego zastrzeżona jest droga postępowania administracyjnego. Z uwagi jednak na ograniczony zakres podmiotów, które mogą być stroną postępowania podatkowego, pozwana nie mogła wywołać postępowania ustalającego istnienie nadpłaty. Pozwana nie jest osobą trzecią o jakiej mowa w art. 110-117c ordynacji, nie jest też osobą o jakiej mowa w art. 133§2 b Ordynacji. Szczególny obowiązek do przekazania równowartości podatku nie wynika też z przepisów prawa podatkowego, co wyklucza zastosowanie art. 133§2 Ordynacji podatkowej. Trudno też przyjąć by jako kontrahent podatnika mogła zwrócić się do organu podatnika o wydanie zaświadczenia o jakim mowa w art. 306 litery ia w zw. z art. 293§3pkt 3 Ordynacji podatkowej. W zakresie bowiem danych o zaleganiu i niezaleganiu podatków nie mieści się stwierdzenie nadpłaty podatku. Jeżeli więc podatnik sam nie wywołał odpowiedniego postępowania podatkowego potwierdzającego prawidłowość uiszczenia podatku za 2018r. to spór pomiędzy stronami w tym zakresie musi rozstrzygnąć Sąd powszechny. Zarzut więc naruszenia art. 2 k.p.c. w zw. z art. 316 k.p.c. również nie mógł zostać podzielony. Odmienne zresztą interpretacja musiałaby prowadzić do oceny, że brak zakwestionowania przez organ podatkowy zadeklarowanej wysokości podatku tworzy domniemanie faktyczne prawidłowości jego poniesienia, szczególnie, że wysokość stawek nie była kwestionowana, a pas eksploatacji i utrzymania urządzeń elektroenergetycznych i ich składników został określony w umowach.

Sama treść art. 39 lit.a ustawy o lasach wskazuje, że właściciel może ponosić różne podatki i opłaty a umowa stron wprost wskazywała na możliwość rekompensaty podatku leśnego, rolnego lub od nieruchomości oraz innych opłat lokalnych. Strony też określały sytuację w której dochodzi do korekty wysokości podatków (w liczbie mnogiej). Trudno więc uznać, że obie strony zawężyły obowiązek tylko do podatku leśnego i zakładały niezmiennosc rodzaju podatku, a w konsekwencji zakresu i skali opodatkowania. Klauzula rebus sic stantibus nie dotyczy zaś z zasady zmian stosunków przewidywalnych. Sąd Apelacyjny zwraca jednak uwagę, że w chwili zawierania umowy strony wprawdzie mogły przewidywać zmianę opodatkowania z podatku leśnego na podatek od nieruchomości ale już niekoniecznie skalę opodatkowania wynikającą z tej zmiany. W orzecznictwie wskazywano, że za nadzwyczajną zmianę stosunków o powszechnym charakterze, może być uznana nieoczekiwana zmiana stanu prawnego w tym także w zakresie podatków, szczególnie jeżeli jej skala nie mieści się w typowym ryzyku kontraktowym (por Wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 września 2011 r., I CSK 727/10, LEX nr 1043967; z dnia 17 stycznia 2008 r. III CSK 202/07 LEX nr 398491.; z dnia 20 lipca 2007 r., I CK 3/07, OSNC-ZD 2008/3/65, LEX nr 435487, z dnia 16 maja 2007 r., III CSK 452/06, LEX nr 334987, z dnia 6 grudnia 2006 r., IV CSK 290/06, LEX nr 203285, z dnia 18 maja 2006 r., IV CSK 8/05, LEX nr 200925). Tym bardziej za nadzwyczajną zmianę wywołującą określone skutki, których strony nie przewidywały przy zawarciu umowy, należy uznać taką zmianę orzecznictwa, która zmienia interpretację norm praw podatkowego w sposób prowadzący do nadzwyczajnego, bardzo poważnego zwiększenia obciążenia podatkowego, co w tym przypadku przekłada się na zwiększenie obowiązku umownego świadczenia tylko jednej ze stron stosunku cywilnoprawnego (wynagrodzenia za ustanowienie służebności). Jeżeli więc w chwili zawarcia umowy jednolicie przyjmowano, że grunty pod urządzeniami przesyłowymi nie są "zajęte" na prowadzenie działalności gospodarczej, co wskazywało, że właściciel takich gruntów płacił stosunkowo niewielki podatek leśny, a nie podatek od nieruchomości według zasad właściwych dla nieruchomości związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, to zmiana interpretacji podatkowej prowadząca do drastycznego zwiększenia świadczenia strony pozwanej może uzasadniać zastosowanie art. 357¹§1 k.c. Nawet jeżeli strona pozwana powinna zakładać możliwość zmian w sposobie opodatkowania, to nie mogła przewidzieć, że będzie to zmiana tak znaczna. W sytuacji więc gdy wynagrodzenie to- tak jak w tym przypadku- zwiększa świadczenie strony pozwanej (aż 816.893,31zł), to obiektywnie istnieje groźba straty. Nie musi to być bowiem strata, która zachwiałaby kondycją finansową wykonawcy bądź groziłaby mu upadłością, wystarczy zwykła rażąca strata transakcyjna. Groźba rażącej straty zachodzi wówczas, gdy nastąpił, tak jak w tym przypadku- ogromny wzrost świadczenia jednej ze stron, a zwłaszcza jeżeli spełnienie świadczenia przez dłużnika zgodnie z pierwotną treścią zobowiązania oznaczałoby naruszenie równowagi między świadczeniami stron, w bardzo znaczącym rozmiarze (por. Kidyba Andrzej (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania - część ogólna, wyd. II Opublikowano: LEX 2014).

Zarzut apelacji naruszenia art. 357¹§1 k.c. jest jednak o tyle nieuzasadniony, że ukształtowanie treści stosunku obligacyjnego nie jest możliwe na podstawie zarzutu obronnego (por. Uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2001r. III CZP 54/00 OSNC 2001/10/145). Bezprzedmiotowy jest więc dowód z opinii biegłego mający na celu wykazanie, że wynagrodzenie roczne jest w tym przypadku bliskie wartości nieruchomości.

Nie trzeba jednak wiadomości specjalnych by ocenić, że tak drastyczne zwielokrotnienie wynagrodzenia prowadzi do zachwiania równowagi kontraktowej, a uwzględnienie powództwa w całości prowadzące do obciążenia tylko jednej ze stron umowy skutkami zmiany interpretacji co do obowiązku podatkowego, byłoby w ustalonych okolicznościach, nie do pogodzenia z zasadami współzycia społecznego, szczególnie w aspekcie okoliczności, że Nadleśnictwo B. nie podjęło żadnej próby zweryfikowania prawidłowości złożenia własnej deklaracji np. poprzez próbę wywołania interpretacji podatkowej lub ustalenia istnienia nadpłaty podatku. W tej części nie można podzielić dokonanej przez Sąd Okręgowy oceny zasad współzycia społecznego.

Biorąc pod uwagę niesporność okoliczności, że interpretacja wynikająca z orzecznictwa sądów administracyjnych nie była powszechnie podzielana przez organy podatkowe oraz uwzględniając fakt, że samo Nadleśnictwo uznawało wcześniej, że należny był podatek leśny, zasada współdziałania wierzyciela przy wykonaniu zobowiązania przez dłużnika wskazywała na celowość weryfikacji w odpowiednim postępowaniu dla uzasadnienia zmiany stanowiska jednej ze stron umowy co do zakresu obowiązku podatkowego, który miał istotny wpływ na zakres świadczenia

dłużnika. Można zgodzić się z Sądem Okręgowym, że nie można było od podatnika wymagać wypełnienia deklaracji przy wykładni obowiązku niezgodnej z interpretacją sądownictwa administracyjnego. Nie oznacza to jednak, że nie było możliwe zweryfikowanie w inny sposób czy rzeczywiście nieruchomości powinna podlegać podatkiem od nieruchomości i wyjaśnić wątpliwości. Służebność gruntowa to ograniczone prawo rzeczowe. Wynagrodzenie więc powinno ze swej istoty stanowić jedynie ekwiwalent za ograniczenie właściciela w możliwości korzystania z części gruntu. Dochodzenie więc wynagrodzenia w sposób prowadzący do obciążenia kontrahenta skutkami całkowicie nieprzewidywalnego wzrostu obciążeń podatkowych, w sposób odrywający rozmiar wynagrodzenia od kwestii zakresu ograniczeń właściciela związanych z korzystaniem ze służebności, prowadzi do nadużycia prawa. Sąd Apelacyjny podziela więc częściowo zarzut apelacji naruszenia art. 5 k.c. tj w odniesieniu do części wynagrodzenia odpowiadającej połowy różnicy pomiędzy należnym podatkiem od nieruchomości a wcześniej płaconym przez Nadleśnictwo podatkiem rolnym. Zasady sprawiedliwości wskazują bowiem, że konsekwencje wzrostu obciążenia podatkowego wpływającego na znaczny wzrost wynagrodzenia umownego jednej ze stron powinny ponieść obie strony, przy uwzględnieniu, że ten wzrost miał charakter nieprzewidywalny i wobec zmiany regulacji ustawowej okazjonalny. Na tę ocenę obok wskazywanych wyżej argumentów wpływ ma także bierność Nadleśnictwa w zakresie możliwej weryfikacji prawidłowości złożonej deklaracji, a przede wszystkim fakt, że podatnik w tym przypadku jest jednostką organizacyjną Skarbu Państwa, który jest beneficjentem podatku poniesionego przez Nadleśnictwo B. rekompensowanego następnie w całości przez pozwaną w ramach wynagrodzenia.

Powyższe skutkowało zmianą zaskarżonego orzeczenia na podstawie art. 386§1 k.p.c. w zw. z art. 5 k.c. i zasądzeniem połowy dochodzonej należności głównej tj 408446,65zł. Uwzględniono przy tym, że faktura nr (...) z dnia 7 marca 2018r. z terminem płatności 31 marca 2018r. dotyczyła kwoty 22037,90zł. Kwota 22037,90zł pomniejszona o zapłacone przez pozwaną 182,78zł daje kwotę wzrostu wynagrodzenia 21855,12zł, co podzielone na pół daje kwotę **10927,56zł**. Analogicznie odpowiednio faktura (...) z dnia 7 marca 2018 na kwotę 270279,25 zł –zapłacone przez pozwaną 1919,11zł=268360,14zł:2= **134180,07 zł**. Faktura (...) z dnia 7 marca 2018 na kwotę 47734,31zł -305,15zł = 47429,16zł :2= **23714,58zł**. Faktura (...) z dnia 7 marca 2018 na kwotę 456806,48zł-5587,64zł=451218,84zł:2= **225609,42zł**. Faktura (...) z dnia 7 marca 2018 na kwotę 25161,54zł-129,17zł=25032,37zł:2= **12516,18zł**. Faktura (...) z dnia 7 marca 2018 na kwotę 3013,81zł- 16,13zł=2997,68zł:2= **1498,84 zł**. Suma wskazanych wyników wyliczenia tj 10927,56zł 134180,07zł, 23714,58zł, 225609,42zł, 12516,18zł i 1498,84 daje zasądzona tytułem należności głównej w wyroku drugiej instancji kwotę 408446,65 zł (a więc połowę kwoty wskazanej przez Sąd Okręgowy). W zakresie jednak roszczenia odsetkowego należało uwzględnić, że faktury miały być zapłacone w dniu 31 marca 2018r. Koniec terminu do zapłaty przypadła w tym przypadku na sobotę. Następne dni były ustawowo wolne, stąd termin zapłaty przesunął się na dzień 3 kwietnia 2018r. Odsetki za opóźnienie powinny zostać zasądzone od dnia następnego. Niewątpliwie strona pozwana zapłaciła po terminie także bezsporną część wynagrodzenia albowiem kwota 16,13 zł została zapłacona na poczet faktury (...) w dniu 10 kwietnia 2018r., kwota 5587,64zł została zapłacona na poczet faktury (...) w dniu 10 kwietnia 2018r., kwota 129,17 zł została zapłacona na poczet faktury (...) w dniu 10 kwietnia 2018r., kwota 305,15 zł została zapłacona na poczet faktury (...) w dni 10 kwietnia 2016r. , kwota 1919,11 została zapłacona na poczet faktury (...) w dniu 10 kwietnia 2018r. Natomiast kwota 182,78 zł została zapłacona na poczet faktury (...) w dniu 17 kwietnia 2018r. (dowody wpłat k.223-228). Przy przyjęciu, że strona pozwana powinna zapłacić obok kwot wpłaconych z opóźnieniem także kwotę 408446,65zł, odsetki powinny zostać zasądzone od dnia 4 kwietnia 2018r. od kwoty 416586,63zł, a wobec wpłat z dnia 10 kwietnia 2018r. i 17 kwietnia 2018r. podstawa obliczania odsetek powinna zostać odpowiednio zmniejszona. Sąd Okręgowy uwzględnił zresztą opóźnienie w płatności także bezspornych kwot (odsetki zasądzono od dnia 4 kwietnia 2018r. od kwoty łącznej 825033,29zł), choć jednak nieco przy innym sposobie redakcji i założeniu, że kwota 22037,90 była wymagalna w dniu 2 kwietnia 2018r., co nie uwzględniało treści art. 115 k.c.

Zmiana wyroku Sądu pierwszej instancji spowodowała wzajemne zniesienie kosztów procesu w oparciu o art. 100 k.p.c. i stosunkowe zmniejszenie kosztów sądowych obciążających pozwaną na podstawie art. 113 u.k.s.c., przy odpowiednim zastosowaniu art. 100 k.p.c.

Dalej idącą apelację oddalono na podstawie art. 385 k.p.c. Strony pozostają w stosunku cywilnym. Zasady równowagi kontaktowej nie pozwalają na zupełne zwolnienie pozwanej z obowiązku świadczenia umownego powiązanego z realizacją obowiązku podatkowego, którego prawidłowość nie została skutecznie zakwestionowana. Także bowiem strona powodowa występując w obrocie w sferze dominium, a nie imperium nie mogła przewidywać nałożenia na nią, w wyniku zmiany wykładni przepisów zwiększenia obciążenia podatkowego. Dodatkowo to obciążenie wynikało z oceny wykorzystania gruntu na działalność gospodarczą, która nie była prowadzona przez podatnika lecz korzystającego z urządzeń przesyłowych.

Powyższe uzasadniało stosunkowe rozliczenie kosztów postępowania apelacyjnego na podstawie (art. 100 k.p.c. w zw. z art. 391§1 k.p.c.), przy uwzględnieniu, że strona pozwana poniosła opłatę do apelacji w kwocie 40845 zł i przy uwzględnieniu zakresu uwzględnienia środka odwoławczego.

SSA Józef Wąsik SSA Paweł Rygiel SSA Sławomir Jamróg